

Taksim Gezi Parkı Protestolarının Medya-Siyaset İlişkisi Çerçevesinde Değerlendirilmesi

YUSUF ÖZKIR^a

Geliş Tarihi: 19.10.2015 | Kabul Tarihi: 12.03.2016

Öz: Bu çalışmanın amacı medya-siyaset ilişkisini; ‘medyanın siyaseti etkileyerek yönettiği’ ve ‘siyasetin medyayı kendi hedeflerine ulaşmak için baskı altına aldığı’ yaklaşımlarını konu edinerek incelemektir. Medya-siyaset tartışmalarında sık sık telaffuz edilen iki yaklaşım; İstanbul’da 2013 Haziran’ında gerçekleşen Taksim Gezi Parkı protestoları örneğinde ele alınmaktadır. Bu süreçte hangi kurumun diğeri üzerinde baskın olduğuna dair fikir yürütülmektedir. Çalışmanın temellendirilmesi için medya-siyaset ilişkisine derinlik kazandıran kuramsal bir çerçeve çizilmekte ve tarihsel arka plan üzerinde durulmaktadır. Medya-siyaset ilişkisine dair çerçeve çizilirken yöntem olarak literatür taraması yapılmaktadır. Örnek olay aktarımı sırasındaysa medya alıntılarında örnekler verilerek söylem analizine başvurulmaktadır. Gazetelerin birinci sayfalarından, gazetelerin internet sitelerinden ve köşe yazarlarının konuyu ele alış biçiminden yapılan aktarmalar, bu kapsamda, işlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Taksim Gezi Parkı, medya, siyaset, sermaye, iktidar.

^a İstanbul Medipol Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü
yusufozkirk@gmail.com

Evaluation of Gezi Park Protests in terms of the Relation between Media and Policy

YUSUF ÖZKİR

Received: 19.10.2015 | Accepted: 12.03.2016

Abstract: The aim of this study is to examine the relation of media and policy by mentioning the approaches on which 'media manages policy by affection' and which 'policy suppresses media to reach its goals'. Two approaches mentioned frequently on media-policy discussions deal with via the sample of protests of Taksim Gezi Park which actualized in İstanbul in June 2013. In this process it is reasoned on which institution is preponderance another. In order to ground the study, it is formed a conceptual frame which bring a depth in media-policy relation and it is dwelled upon historical bacground. It is made a literature review by exemplifying from media quotations during transfusion of sample event. It is processed in this scope the quotations from firs pages og newspapers, their internet websites and treatment of their columnists the matter.

Keywords: Taksim Gezi Park, media, policy, capital, authority.

Giriş

Modern yaşam biçiminin kurucu dinamikleri olarak medya ve siyaset aygıtları karşılıklı bağımlılık içinde, birbirlerini etkileyerek ve birbirlerinden etkilenecek gündelik yaşamın akışı içinde varlığını sürdürmektedir. Medya ve siyaset kurumlarının karşılıklı bağımlılık ilişkisini konu edinen tartışmalar ise genellikle iki yargı üzerinde durmaktadır; ilkinde göre siyaset kurumu medyayı kendi amaçlarına ulaşmak için kullanır; medyayı gerektiğinde baskı altına alınacak bir aygıt olarak görür. İkinci yaklaşım ise tersini savunmakta ve esasta medyanın siyaseti yönlendirdiğini, çeşitli manipülatif haberler aracılığıyla siyasetin faaliyet alanını belirleme amacı taşıdığını savunur.

Medya-siyaset ilişkisini tanımlayan iki yaklaşım da açıklanmaya muhtaçtır. Bu makale, tarihsel dinamiklerinden hareketle kuramsal bir çerçeve çizerek medya-siyaset ilişkisini irdelemekte, aynı zamanda örnek olay incelemesiyle iki iddianın nasıl somutlaştığını göstermektedir. Örnek olay olarak 2013 yılında İstanbul'da yaşanan 'Taksim Gezi Parkı protestoları' ele alınmakta; protestoların gerekçesi, nasıl başladığı ve süreç devam ederken medya-siyaset ilişkisinin seyrine dair dile getirilen görüşler değerlendirilmektedir. Çalışmanın kuramsal kısmında yöntem olarak literatür taraması kullanılmakta, medya-siyaset ilişkisinin kökenleri üzerinde durularak genel çerçeve çizilmektedir. Örnek olayın incelemesi sırasında söylem analizine başvurulmakta, bu kapsamda, gazetelerin birinci sayfaları, köşe yazıları ve TV haberlerine müracaat edilmektedir.

1. Medya-Siyaset İlişkisi

Medya ve siyaset, karşılıklı etkileşime ve etkilemeye dayalı bağımlı bir ilişki içindedir. İki yapı arasındaki dinamik sürecin tarihi, farklı tezahür biçimleriyle görünür olsa da, ilişkileri, ilk insandan bu yana varlığını sürdürmektedir. Günümüzde, medya ve siyaset ilişkisi iki tarafın tarihsel süreç içinde değişimi ile gerçekleşmiştir. Bunlardan ilki, demokrasinin, temsili demokrasiye dönüşmesi; diğeri ise yüz yüze konuşmanın, medya iletişimi ile yer değiştirilmesi (Özer, 2013: 3) ortaya çıkmıştır. Toplumun siyasal kültürünün

kitle iletişim araçlarıyla paralel şekilde değiştiğini belirten Oskay ise Atina'nın agorasından, Orta Çağın katedralinden sonra şimdi ekranların toplumların kültür hayatını belirlediğini (Oskay, 1997: 31) vurgulamaktadır.

İletişim, insanlığın başlangıcıyla birlikte varlığını gösteren, insanın sözel, görsel, yazılı ve pek çok yöntemle kendini ifade etme biçiminde belirginleşen bir süreçtir. Mağara resimlerinden ateş yakmaya ve güvercin uçurtmaktan tam tam çalmaya kadar bölgeden bölgeye ve yöreden yöreye değişebilen niteliklere sahiptir. (Çamdereli: 2008: 14-31) İletişimin kitle iletişimi olarak insan hayatına girişi Batı Avrupa'da 17. 18. ve 19. Yüzyılda yaşanan siyasi, ticari ve teknolojik gelişmelerin sonucudur. Sanayi kapitalizmine geçişle birlikte Fernand Braudel'in "yenilmez bir düşman" dediği coğrafi mesafe yenilmeye başlanmış ve 1840'larda telgraf, iletişimi akıl almaz bir hıza kavuşturarak haberi "lüks meta" olmaktan çıkartmıştır. İletişim teknolojilerinde devam eden teknolojik gelişmelere bağlı olarak telgraftan televizyona (bugün internete) ulaşan kitle iletişim araçları çizgisi "kendisine gidilmeyen, kendisi gelen bir dünyayı" insanoğluna sunmaktadır. (Oskay: 2000: 6-10) Böylelikle medyaların farklı boyutlarda ve oranlarda da olsa bilincimizi, kimliğimizi oluşturduğu; hislerimizi, düşüncelerimizi belirlediği, son kertedeysel yaşamımızı yönlendirdiği söylenebilir. (Kaplan, 1991: 2)

Öte yandan ulus devletlerin belirginleşmeye başladığı zaman dilimiyle kitle iletişim araçlarının ortaya çıkışı büyük ölçüde paraleldir. 16. Yüzyıldan itibaren toplumsal ve siyasal yapı olarak ulus devletler oluşmaya başlamıştır. Ulus devlet, sürekli bir tamamlanma haliyle devam ederek bugünlere ulaşırken; (Aydın, 2002: 10) bugünkü anlamda ilk gazetenin yayınlandığı tarih de aynı döneme denk gelir. 16. Yüzyılın sonları ve 17. Yüzyılın başları ilk gazetelerin okuyucu ile bulunduğu zaman dilimleridir. Bu gazeteler ilkin Hollanda, Almanya ve Belçika'da görülmeye başlanmış, (Thompson, 2008) sonrasında tüm Avrupa ve Amerika'ya yayılmıştır. Basın, modern devletin en önemli kurumlarından biridir. (Tüfekçioğlu, 1993: 5)

Medya ve siyaset arasındaki ilişkinin belirginleştirdiği dinamikte siyaset kurumu medyayı toparlayıcı, bütüleştirici ve kendi (kutsal) amaçları uğruna harekete geçirici bir unsur olarak görmektedir. Basılı yayınlar aracılığıyla belirli toplulukları bir ana dil etrafında sabitleyerek, o dili, devletin resmi dili haline getirmek, modern ulusal kimliğin ve milliyetçiliğin ortaya çıkışında rol oynamıştır. Benedict Anderson “Hayali Cemaatler” kavramıyla ulusun inşasında kitle iletişim araçlarının işlev gördüğünü belirtmektedir. Ona göre Avrupa’da ulus devletlerin ortaya çıktığı dönemde, basımcılar ve yayıncılar anadil kullanımına yöneldiklerinde, Latineden daha farklı ve konuşulan çoğul şivelerden daha az farklı olan bütünlük iletişim alanları yaratırlar. Bireyler, anadillerinde okumakla, giderek asla doğrudan etkileşime geçemedikleri ancak basılı eserler aracılığıyla bağlandıkları sanal okuyucu cemaatine ait olduklarının farkına varmıştır. Bu sanal okuyucu cemaati, hayal edilmiş ulus cemaatini (Anderson, 1991: 43-46) nitelemekte ve bunu medya üzerinden gerçekleştirmektedir. İletişim biliminin kurucularından Lasswell de vatan ve ulus bilincinin biçimlenmesinde kitle iletişim araçlarının çok büyük rol oynadığını (Lazar, 2001: 19) belirtmektedir.

Bugünkü anlamda kitle iletişim araçlarının siyasi anlam taşıyan bir unsur olarak algılanması ise on dokuzuncu yüzyıl sonlarında okuryazarlığın kitleler arasında yaygınlaşması ve popüler basın anlayışının ortaya çıkmasından sonra belirginleşmiştir. Toplumsal ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle medya, zaman içinde siyasal hayatı çok daha yakından etkileyen ve siyasete nüfuz etmeye başlayan siyasi bir aktör kimliği kazanmıştır. Düşüncede, kültürde, teknoloji ve yönetim biçimlerinde yaşanan değişimle birlikte insanların yaşadıkları çevreden ve aile ortamından bağımsızlaşmaları, kendi gelecekleri ile ilgili kararları verme noktasında ve yaşam biçimleri alanında onları medyanın sunduklarına daha açık hale getirmiştir. Medya, güncel sorunlar, kişisel problemler, kültür ve sosyal politikalar gibi konularda enformasyon sunan bir araç olduğu için siyasi tercihlerin belirlenme noktasında etkindir. Bu durum medyanın siyasal yaşamda nüfuz etme alanını genişletmiştir. (Heywood: 2006: 294). Medya, kendine özgü bir kültürün taşıyıcı-

sıdır ve (İrvan, 1997: 11) bir konuyu sürekli gündeme getirerek siyasal gündemi etkileyebilmektedir. Ayrıca köşe yazarları, haber daireleri yöneticileri, radyo ve televizyon yorumcuları için medya organları, siyaset kurumuna veya devlete kendi fikirlerini kabul ettirmelerine imkan tanıyan bir alandır. (Tüfekçioğlu, 1992: 45-96) Medya üzerinde kurulacak bir egemenliğin toplumsal ve siyasal olanı belirlemede yeterli olacağı görüşü yaygındır. Bu görüşlerden birisi; ABD’de 2 bin kişinin medyanın kilit noktalarına yerleştirilmesi halinde, Amerika’nın tümünü ve dünyanın büyük bölümünü ABD başkanının öldüğüne inandırmanın zor olmayacağını (Fagen, 1966: 42) savunmaktadır. Sinema tarihinin başarılarından birisi ‘Yurttaş Kane’ filminden hareket edilerek ortaya konulabilecek bir tespit de medya gücüne vurgu yapmaktadır. Filmde, medya-siyaset-ticaret üçgeninde cereyan eden ilişkilerde dikkat çeken cümlelerde kitleleri etki altına alabilme noktasında basın gücü öne çıkartılmaktadır. Siyasetin, ticaretin, zihniyetin ve hayatın kendisi bizzat basın tarafından şekillendirilen alanlar olarak irdelenmektedir. Örneğin gazetenin sahibi için filmin pasajlarından yansıyan ‘Siyasi iktidarları önce destekledi sonra onlara saldırdı’, ‘Taraf olmadığı hiçbir olay olmadı’, ‘Eğer başlık büyük olursa haber de büyük olur’ ve ‘Ben ne dersem insanlar onu düşünür’ (Welles, 1941) ifadeleri medyaya atfedilen gücü anlatmaktadır. Medya, gücün cisimleştiği, somut bir baskıya dönüştüğü mekân konumundadır. Mills’in de ifade ettiği gibi “*iktidarları ve servetleri, sahip oldukları ünlerini aşacak ölçülere varan pek çoklarının yaptıkları ilk iş, kitle haberleşme araçlarına el atmak ya da bunları kendi denetimleri altına almak olmaktadır. Bu kişiler, her gün biraz daha fazla mikrofonlara çıkmakta, kameralara poz vermekte ve basın toplantılarında kamuya seslenmektedir.*” (Wright Mills, 1974: 119) Oskay’da medyanın televizyon aracılığıyla kitlelerin siyasi tercihlerinin şekillenmesinde edindiği güce vurgu yapmaktadır. Ona göre; dış politikası, vergi politikası, gelir dağılımı konusundaki tutumu ne denli iyi olursa olsun ekranda köpeğine şefkatle bakmasını beceremeyen bir başkan adayı “özdeşlik” sağlayamamaktadır. (Oskay, 1997: 31)

Medyanın siyasal yaşamı etkileyen bir aktör olarak belirgin-

leşmesi, aynı zamanda yeni bir iktidar ilişkileri döngüsünü berabere getirmiş ve salt medyanın siyaseti etkilediği bir düzlem yerine birden fazla güç merkezinin karşılıklı bağımlılık halinde yaşamını sürdürdüğü; ağırlık merkezi zaman zaman değişen bir olgu ortaya çıkmıştır. (Heywood, 2006: 300). Medya, kimi zaman devletin elinde rejimi haklılaştırmaya, devletle toplum arasındaki ilişkileri düzenlemeye veya geniş kesimleri belli amaçlar doğrultusunda yönlendirmeye dönük, soyut değerler sisteminin, belirli bir toplumsal kimliğin taşıyıcısı olmakta, toplumu mevcut statükonun korunmasına yönelik hedeflere yönlendirmekte; kimi zaman da tam tersine mevcut toplumsal statükoyu, siyasi konjonktürü değiştirmeye yönelik çabalarda kullanılan bir muhalefet aracı olmaktadır. (Tüfekçioğlu, 1993: 4) Bununla birlikte çağdaş demokrasilerde medyanın toplumsal işlevi üzerine yapılan analizlerde ona siyasal sistemi yakından ilgilendirecek şekilde etkin bir görev yüklenmektedir. (Keane, 1993: 20) Demokratik öğretiye göre, medya bağımsızdır ve kendini gerçeği bulmaya ve herkese duyurmaya adanmıştır. (Chomsky ve Herman, 1999: 9) Gazete, Batı'da devleti ele geçiren burjuva sınıfının, kendi siyaseti etrafında geniş bir yandaş bulma ihtiyacına yanıt veren bir araç olduğu için önem kazanmıştır. Gazete ile devlet arasında ilk bakışta görülen bu paralellik, gazeteyi tanımlarken başvurulmuş en temel kavramlara da yansır. Gazetelerin/Basının Batılı modern demokrasilerin "vazgeçilmez" bir unsuru olarak kabul edilmesi ve "dördüncü güç" olarak nitelendirilmesi bu ilişkinin somut bir ifadesi olmaktadır. (Tüfekçioğlu, 1993: 5) Görevi ise, vatandaşla devlet arasındaki ilişkileri düzenleyerek bir kamu görevi yapmaktır. Demokrasi ve diğer özgürlüklerin korunmasında öteki güçlerin en büyük destekçisi olmaktadır. (Perin, 1974: 13) Kapitalizmin günümüzdeki yeni aşamasında ise, devlet-medya-sermaye ilişkisi köklü bir biçimde değişerek yeniden kurulmuştur. Kamusal tekeller, özelleştirmeler yoluyla kaldırılırken, oluşan yeni mülkiyet yapısıyla birlikte devlet-sermaye-medya 'üçgeni' tamamlanmıştır. (Kaya, 2009: 8-9) Küre ölçeğinde geçerli olan yeni durum sermaye sahibi güçlü iş adamlarının satın aldıkları medya organlarıyla etki ve nüfuz alanını genişlettiği bir dönemin kapısını aralamıştır. Bu kap-

samda medya-siyasetçi ilişkisi konusunda dünyanın her yanından birçok örnekler sıralanabilir. Her ülkede ve dönemde uygulanan yöntemler farklı olsa da temel amaç medya aracılığıyla kamuoyunu kontrol edilebilmesi olmuştur. (Özsoy: 2005: 53-62) Türkiye'deki medya-siyaset ilişkisini şekillendiren dinamikler de bu çerçevede şekillenmiştir.

2. Türkiye'de Medya-Siyaset İlişkisi

Türkiye'nin siyasi ve toplumsal yapısı ve dolayısıyla gelişim süreci Batı'dan farklı olduğu için Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk gazete Batı'dakinin aksine devlet tarafından çıkartılmıştır. Bu yüzden medya-siyaset ilişkisi açısından Osmanlı gazeteciliğinin, basınıımızın bugünkü özelliklerini anlamamıza yardımcı olacak nitelikleri barındırır. (Tüfekçioğlu, 1993: 6) İlk gazetelerin bu niteliği, Türkiye'nin basın tarihi üzerinde kalıcı bir etki bırakmış ve sonraki süreçte pek çok değişiklik olmuşsa da devletin ve siyaset kurumunun gazete üzerindeki etkisi ya da etki kurma çabası kalıcı olmuştur. (Demir, 2007: 3) Türkiye'de Basın üzerindeki devlet gücünün tüm zamanlarda hissedildiği belirtilmektedir. (NTV Tarih Dergisi, 2010: 32-42) Basın, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Sarayın, Cumhuriyet döneminde ise siyasi iktidarların ve devletin daima etkisi altında olmuştur. (Özgen, 2005: 13-23) Medya kurumları, bu ilk etkiyi kanıksayarak devlete bakış açısını değiştirmemiş, devleti beslenecek ve gücünü pekiştirecek bir mekanizma olarak görmeye devam etmiştir. Basın ve devlet arasındaki ilişkide devletin lehine bir tablo sürekliliğini koruduğu için 'basın özgürlüğü' alanında temel problemler yaşanmakta, devlet kendi alanını basını etkileyecek şekilde kullanmak istemektedir.

Bununla birlikte Türkiye'de güçler ayrımı konusunda klasik sınıflama her zaman geçerli değildir. Medyanın kaçınıcı güç olduğu zaman zaman tartışılmıştır. Toplumsal sınıfların güçleri, bunların siyaset sahnesindeki temsilcileri olan partilerin konumları her zaman çok belirgin olmamıştır. Bütün bunların üstüne çıkabilen ordu gücü siyasal hayatta alışılan analizleri yapabilmeyi imkansız kılabilmekte ya da sıralamayı değiştirmektedir. (Alemdar: 1999: 15-16-

17) Ankara gazeteciliği “Genelkurmay’ın ışıkları yanıyor mu” sorusuna cevap arayarak yıllarını geçirmiştir. İçinde bulunduğumuz dönem de bu yılların izlerini taşımaktadır. (Barlas, 2013) Medya, askerin önceliklerini takip ederek yayın politikasını sürdürerek buradan kendisine güç devşirmektedir. Zaman zaman, kendini yasamanın, yürütmenin ve yargının yerine koyduğu düşünceleri yaygındır. (Alemdar, 1999: 17) Türkiye’de medyanın kendisini nasıl konumlandığına dair, Hürriyet Gazetesi sahibi Erol Simavi’nin 1988 yılında dönemin Başbakan’ı Turgut Özal’a yazdığı mektup örnek gösterilebilir. Hürriyet’in sürmanşetinden yayınlanan mektubunda Simavi, çağdaş demokrasilerdeki erkler ayırımından bahseder ve Türkiye’nin durumunun biraz farklı olduğunu belirtir. Mektubunun son paragrafında ise Simavi, Türkiye’de medyanın birinci güç olduğunu, çünkü orduyu darbe yapmaya medyanın hazırladığını vurgulayarak (Simavi, 1988) Başbakan Özal’a medyanın ‘birinci güç’ pozisyonunu hatırlatmaktadır.

Genel olarak Türkiye özelinde bakıldığında medya gücünün demokrasinin yerleşik olduğu ülkelere göre daha fazla olduğu görülür. Medya, hem siyaset hem de ekonomi alanında güçlüdür. Türkiye’de medya sektörünün son yıllarda gazete satışından veya program yayınlarından kâr etmediği, gelirlerinin azaldığı ve bazılarının borçlu olduğu bilinmektedir. Buna rağmen kimi medya sahipleri kâr etmedikleri sektörü terk etmemekte ısrarcı davranmakta, hatta yenilerini satın almaktadır. Bu yaklaşımın temel gerekçesi olarak medya gücünün, başka alanlardaki çıkarları korumak ve siyaset üzerinde baskı oluşturabilmek olduğu söylenebilir. (Özkan, 2008)

2.1. Türkiye’de Medya-Siyaset İlişkisi ve Sermaye Faktörü

1970’lerin ikinci yarısı ve 1980’lerle birlikte Türk basını önemli değişikliklere sahne olmuştur. Sadece Türkiye için değil, küreselleşen dünya için de bu yıllar iletişim alanındaki değişimin görüldüğü yıllardır. Yeni kitle iletişim teknolojilerinin dünyada yaygınlaşmasıyla birlikte Türkiye’de de radyo ve TV yayıncılığı başta olmak üzere, genel olarak, basın hayatında da hızlı bir değişim süreci kendini göstermiştir. (Kejanlıoğlu, 2004: 28) Bu hızlı değişimle birlikte medya-siyaset ilişkisi de farklı boyutlara taşınmakta, medya ve

siyasetin yanına sermaye de eklenerek ilişkiler daha karmaşık bir hal almaktadır. (Demir, 2007: 2) Basına sermaye girişinde yeni dinamiklerin ortaya çıkması hem gazete yöneticileri, hem de gazete sahipleri için yeni bir dönemin kapısını aralamıştır. Aydın Doğan'ın bir tüccar olarak 1979'da Milliyet'i satın alarak Babıâli'ye adım atması (Özkır, 2012: 236) ve iş adamı Asil Nadir'in 1988 yılında Türkiye'deki basın hayatına büyük sermaye ile girişi, bu dönemde basın sektöründe görülen önemli gelişmelerdir. Bu, aynı zamanda Türkiye'de, Simaviler, Karacanlar, Nadiler, Ilıcaklar gibi aile tipi basın işletmeciliğinden sonra büyük kapitalin basın sektörüne girişinin de göstergesidir. (Özgen, 2005: 13-20)

12 Eylül darbesinden sonra, serbest piyasayla bütünleşme yoluna giden Türkiye'de en gözde meslek profilini iş adamları oluşturmaya başlamış ve aynı zamanda bu iş adamlarının seyahatlerini, toplantılarını haberleştiren, köşelerine taşıyan yeni bir gazetecilik algısı ve köşe yazarlığı modeli yerleşmeye başlamıştır. İş adamları Türkiye'yi küresel piyasalara taşımakta, gazeteciler ise yenedünyanın konforlu yaşam biçimini model olarak; iş adamlarını ise örnek insan olarak sunmaktadır. Gazeteci ve iş adamları karşılıklı olarak birbirlerini korumaya, kollamaya ve isimlerini yüceltmeye uğraşmaktadır. İşadamlarının gücü temsil etmesinden dolayı gazeteciler, onlarla samimiyet kurmak istemektedir. (Bali, 2007: 107) Sermaye ve basın arasında ortaya çıkan dayanışma arzusu bu yıllardan sonra medya sahipliği ve genel yayın politikası alanında daha yerleşik bir alan bulmuştur. Değişimin yansıması olarak Babıâli gazeteciliğinin maziye terk edildiği günlerin başlangıcının da bu dönemde şekillendiği söylenebilir. Geleneksel basın, yerini, modern basına bırakmaktadır. 1980'lerden itibaren basın sektörü ekonominin önde gelen sermaye kuruluşlarıyla bütünleşmeye başlamış ve sonuçta piyasaya egemen olan holdingler basını da avuçlarına almıştır. (Çavdar, 2007: 554)

Gazeteciliğin bir meslek olarak yapılmasından çok iş dünyasına eklenerek, aynı anda farklı iş kollarında faaliyet gösteren bir gazete sahibinin iş ilişkilerini takip eden gazeteci-yönetici prototipi bu yıllarda ortaya çıkmıştır. Büyük holdingler, yatırım ve üretim

şirketlerinde işlerin yürütmesine yardımcı olmak amacıyla kendi gazete-radyo-televizyonlarını kurmaya; pazarlama, dağıtım ve reklam mekanizmalarını da tekeller şeklinde yürütmeye girişmiştir. Gazete yönetim kadrolarının da meslek ilkelerine uymaktan çok, bu ticari çıkarlara hizmet verecek kimselerden seçilmesine dikkat etmektedir. Sendikasılaştırma operasyonu da alt kademelerin kontrolde tutulması için işletilmiştir. (Koloğlu, 1999) 1980'lerde bu tabloyu ortaya koyan projelerden birisi Sabah Gazetesi örneğinde Dinç Bilgin ve Zafer Mutlu'ya aittir. Burada yapılan şey, "Doğrudan patron adına gazeteyi bir işletme olarak yöneten yayın yönetmeni modelinin" (Adaklı, 2006: 417) çıkmasıdır.

Genel yayın yönetmenleri ve başta Ankara temsilcileri olmak üzere etkin gazeteciler patronlarının iş ilişkilerini takip ederek, gerek siyasetçilerle gerekse bürokratlarla kurdukları diyaloglarla, gazeteciliğin dışında şirketin bir elemanı gibi hareket etmektedir. Zafer Mutlu'nun "Ne gazeteciliği kardeşim, biz burada dükkân açtık patronumuza para kazandırmaya çalışıyoruz" (Görmüş, 2012) ifadeleri, dönüşümün 2000'li yılların başında eriştiği noktayı göstermektedir. 1998 yılında kamuoyuna yansıyan bir örnekte Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner ile Hürriyet'in sahibi Aydın Doğan'ın Kocaeli'ne kurmayı planladığı kağıt fabrikası için 130 milyon dolar teşvik istemekte ve pazarlık yapmaktadır. (Sönmez, 2012.) Bu süreç İnceoğlu tarafından "Gazete sahibi olmayı bir silablanma faaliyeti olarak gören holding sahiplerinin dönemi" (İnceoğlu, 2012) olarak tanımlanmaktadır. Dönüşümün sonuçlarından birisi de mekân bağlamında görülür. 90'lı yılların başı aynı zamanda gazetelerin Babıâli'den ayrılarak şehrin dışındaki boş arazilere göç ettiği yıllardır. Ülkenin önemli gazeteleri İkitelli'de ve şehrin farklı bölgelerinde yaptıkları plazalara taşınır. Gazeteciliğin ve gazetecilerin yeni toplumsal statülerini göstermesi bakımından plazalar simgesel bir anlam taşır. Bu binalar aynı zamanda zenginliği ve sıradan insandan farklı olan bir yaşam biçimini de göstermektedir. (Kızıltaş, 2011)

Türkiye'nin 1990'lı yıllarda koalisyonlarla yönetilmeye başlamasıyla, artık basın-yayın kuruluşları (daha doğrusu onların patron

ve üst düzey yöneticileri), güçleri oranında siyasi iktidardan pay almaya ve bu sayede ekonomik imtiyazlarını daha da artırmaya başladılar. Öyle ki sandıktan çıkan hükümetler ne kadar güçsüzse, medyanın iktidardaki ağırlığı o kadar fazla olmuştur. “Ana akım” olarak tanımlanan medya, iktidarın önemli bir bileşeni hâline gelince, artık toplumu özgürleştirip ülkeyi demokratikleştirmekten ziyade kendi çıkarlarını korumayı her şeyin önüne koymuştur. (Çakır, 2013) Medyada aile gazetelerinin devrinin kapanmasıyla gerçekleşen yapı değişikliği, 28 Şubat post-modern darbesinde, medya karteli kurulmasına, bunların mesela Akşam gazetesinin dağıtımını durdurarak batırmalarına, rejimin tehdidi olarak görülen yazarların susturulmalarına ve işsizliğe mahkum edilmelerine kadar uzanmıştır. Muhalefet eden “Yeni Şafak” gazetesinin sahipleri ise çocuklarıyla gözaltına alınmışlar işkence görmüşlerdir. (Barlas, 2013)

Dolayısıyla burada ana hatlarıyla aktarıldığı gibi 1980’li yıllarla birlikte netleşmeye başlayan ve 90’lı yıllar geride kaldığında artık tamamlanmış olan medya-sermaye bütünleşmesi, sonraki yıllarda gündemdeki yerini korumuş; hem siyasetle giriştiği güç ve çıkar mücadelesinde hem de kendi içinde yaşadığı dönüşüm süreçlerinde sıcaklığını koruyan bir tartışma konusu olarak bugünlere erişmiştir. Derya Sazak, 2013 yılı Mart ayında kaleme aldığı ve Hasan Cemal’in işten çıkartıldığını beyan eden köşe yazısında ‘100 yıllık bir mevzu’ (Sazak, 2013) diyerek medya-sermaye tartışmasının uzun hikâyesine atıf yapmaktadır. Sermaye faktörü, medya-siyaset ilişkisinde, artık doğrudan belirleyici konumdadır.

AK Parti’nin iktidarda bulunduğu 3 Kasım 2002 tarihinden bu yana Türkiye’de medya-siyaset-sermaye ilişkileri, farklı çıktılarıyla görünür olmakta; bu ilişkiler sonucunda bazı gazeteciler köşesini kaybetmekte; kurum değiştirmek zorunda kalmakta veya tam tersine medya, siyasetin yol haritasını belirleyen öncülüğü kendisinde görececek bir politika izleyebilmektedir. Bu yüzden hem medyanın etkin olduğu hem de siyaset kurumunun tarihsel olarak güçlü olduğu Türkiye’de medya-siyaset ilişkisini konu edinebilecek birden fazla tartışma nesnesi bulunabilir. Taksim Gezi Parkı protestoları da üç boyutlu görüntüsüyle medyaya, siyasete ve sermayeye do-

kunmasıyla toplumsal yaşamda kalıcı etki bırakan önemli bir örnektir. Gezi Parkı protestolarının bu bağlamda ele alınması medya-siyaset ilişkisinin üç boyutuyla görünür olmasına katkı sunacaktır. Sermaye etkisinin güçlü olduğu merkez medyadan seçilen yaklaşım biçimleri, merkez medyaya yöneltilen tepkiler ve genel olarak sermaye odaklı yayıncılığın duruşu üzerinde durulmaktadır. Taksim Gezi Parkı protestoları başladığında merkez medya tarafından gösterilen haber refleksi ile ilk iki günden sonra yine merkez medya tarafından geliştirilen yayın politikası hem medyanın siyaset üzerine olan etkisini hem de siyasetin medya üzerine olan etkisini göstermesi açısından kayda değerdir. Burada ilkin siyasetin medya üzerindeki etkisi ele alınmakta, devamında ise medyanın olayları haberleştirme sürecinde öne çıkarttığı 'yaklaşım' üzerinde durulmaktadır. Bu yaklaşım ise genel olarak medyanın siyasete yön verme çabası olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede öncelikle Taksim Gezi Parkı protestolarının ne olduğu ve nasıl başladığına değinmek, olayın akışını ana hatlarıyla aktarmak gerekir.

3. Taksim Gezi Parkı Protestosu

Taksim Gezi Parkı protestoları, parktaki 13 ağacın İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yayalaştırma çalışması kapsamında sökülmeğe başlanmasını engellemek isteyen bir grubun 27 Mayıs 2013 tarihinde başlattığı ve kısa süre sonra AK Parti Hükümeti'ne karşıt bir oluşuma dönüşen 'Protesto' süreci olarak tanımlanabilir. (Milat, 2013) AK Parti Hükümeti'nin Gezi Parkı'na tarihi Topçu Kışlasını yeniden yapacağına dair projesi ve bu proje kapsamında AVM yapılacağına dair söylemin yaygınlaşması da protestoların nedeni arasındadır. Ayrıca protestocular Atatürk Kültürü Merkezi'nin yıkılarak yerine daha modern ve kapsamlı bir opera binası yapılmasını da istememektedir. (Yanatma, 2013) Protestoları başlatan nedenler bu maddeler olmakla birlikte gösterilerin yaygınlık kazanması, Gezi Parkına çadır kurarak bekleyişlerini sürdüren grubun çadırlarının 31 Mayıs tarihinde zabıta tarafından yakılmasıyla başlamıştır. Aynı gün içinde polis in sert müdahalesi ve orantısız güç kullanmasıyla 'Gezi Parkı' Türkiye ve bir ölçüde dünya gündemine oturmuştur. (Sözcü, 2013)

Gezi Parkındaki ağaçların sökülmesini engellemek isteyen insanlara polisin biber gazı ve tazyikli su eşliğinde sert müdahale etmesi, polise yönelik tepkiyi artırarak, aynı gece ve sonrasında, binlerce kişinin Taksim meydanına, Türkiye'nin farklı illerindeki meydanlara ve bazı yabancı ülkelerdeki meydanlara çıkanlar tarafından protesto edilmeye başlanmıştır. Özellikle İstanbul-Taksim, Ankara-Kızılay ve İzmir-Gündoğdu meydanları protesto gösterilerinin merkezi konumundadır. (Sol, 2013) 31 Mayıs gecesi polis ve eylemciler arasında yaşanan çatışmalar sonucunda ülke genelinde bir kaos atmosferi oluşmaya başladığı için 1 Haziran günü, polis Taksim meydanını boşaltarak geri çekilmiştir. (Habertürk, 2013)

Göstericiler 1 Haziran akşamından itibaren Gezi Parkı'na yeni çadırlar kurarak, Taksim Meydanına ise stantlar açarak burada, daha genişletilmiş bir muhalefetin ortamını oluşturmuştur. Polisin boşalttığı Taksim meydanına ve Gezi Parkına yerleşen göstericiler, Taksim'e çıkan yollara barikat kurarak, Taksim'i kamu denetimine kapatmıştır. Göstericilerin burada olduğu süre içinde ne polis ne de her hangi bir belediye yetkilisi Taksim'e gir/e/memiştir. Bir süre sonra Başbakan Tayyip Erdoğan'ın talimatıyla Polis Taksim Meydanı'ndaki göstericilere müdahale ederek, bir gün süren karşılıklı çatışma sonrasında Meydanı göstericilerin elinden almıştır. Böylece Polis, 11 gün önce terk ettiği meydana yeniden dönerken, Gezi Parkı'nda bekleyenlere ise dokunulmamıştır. Gerekçe ise Taksim Meydanının ve Atatürk anıtının yasadışı sol örgütler tarafından kendi emelleri doğrultusunda kullanılması şeklinde açıklanmıştır. (Habertürk, 2013) Bu müdahaleyle birlikte Hükümet, çevre duyarlılığıyla parkı dolduran insanlarla, süreci istismar ettiğini ileri sürdüğü radikal sol örgütler arasına mesafe koyduğu mesajını kamuoyuna vermektedir.

Protestoların sona erdirilmesi için ilkin Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, ardından Başbakan Tayyip Erdoğan, Gezi Parkı göstericilerinin temsilcileri ve birçok sanatçı-aydınla görüşme yapar. (Habertürk, 2013) Görüşmeler sonucunda AK Parti Hükümeti; protestolarla verilmek istenen mesajı aldığını, Gezi Parkı projesi için öncelikle mahkeme kararının bekleneceğini, mahkeme hayır

derse projeden vazgeçileceğini, mahkeme evet dese dahi projenin halk oylamasına götürüleceğini açıklayarak (Vatan, 2013) sürecin başındaki tavrından geri adım atmıştır. Başbakan Tayyip Erdoğan'ın bu açıklamasına rağmen Gezi Parkı boşaltılmayınca, Polis eylemlerin 19. Gününde, müdahale ederek, parkı boşaltmıştır. Tazyikli su ve gaz bombalarıyla yapılan müdahale sonucunda Park boşaltılırken, çadırlar, çöpler ve barikatlar kaldırılmış, bu sırada, polisle göstericiler arasında şiddetli sokak çatışmaları yaşanmıştır. (Zaman, 2013) Bir anda ülke gündemine oturan ve kamuoyunu şekillendiren olaylar farklı boyutlarıyla Haziran ayı ortasına kadar devam ederken arkasında pek çok acı bırakmıştır. Kuşkusuz bunlar arasında en acı olan 5'i gösterici 1'i Polis 6 kişinin hayatını kaybetmesi ve yüzlerce kişinin yaralanmasıdır. Ayrıca başta İstanbul-Taksim ve Ankara-Kızılay olmak üzere pek çok bölgede göstericilerin neden olduğu yakma, yıkma, yağmalama ve ateşe verme olaylarında vatandaş büyük zarar görmüş; yüzlerce özel araç, kamu aracı ve işyeri tahrip edilerek protestolar amacının dışına çıkmıştır. (Star, 2013) Bu olaylar sonucunda ülke ekonomisinin ödediği bedel ise 100 Milyar TL civarındadır. (Türkiye, 2013)

Günlerce devam eden olaylar sonucunda Türkiye'nin küresel imajı darbe almış, özellikle, ekonomik alanında ciddi bir zarar ortaya çıkmıştır. Ekonomik zararın ötesinde Türkiye, iç savaşın yaşandığı bir ülke şeklinde lanse dilmiş ve 'Arap baharı' vurgusu yapılarak Türkiye'de dikta bir rejime karşı 'Türk baharı' yaşandığı iddiası yabancı basın tarafından kesintisiz yapılan yayınlarla dünyaya duyurulmuştur. Aralarında CNN, BBC, REUTERS, BİLD ve LE MONDE gibi ünlü yayın organlarının bulunduğu yabancı basının tamamına yakını protestolara 'muhalif bir yaklaşımla' günlerce geniş yer ayırmış ve olayı 'Türk Baharı' şeklinde aktarmıştır. Taksim Meydanından yapılan canlı yayınlarla Türkiye, iç savaşın yaşandığı bir ülke olarak dünyaya sunulmuştur. (Türkiye, 2013)

Gezi Parkı Protestolarının seyri bu şekilde olmakla birlikte protestolara yüklenen anlam açısından 2 farklı fotoğrafın olduğu görülür. Birbirinden kalın çizgilerle ayrılan fotoğraflar, Gezi Parkı protestolarını farklı cephelerden okumakta, kendi politik duruşla-

rının göstergesi olarak protestolara anlam yüklemektedir. Birinci bakış açısına göre Gezi Parkı protestoları çevre duyarlılığıyla başlayan ve aynı kararlılıkla devam eden barışçıl eylemlerdir. Protestoların büyümesi ise AK Parti'nin pek çok alanda uyguladığı baskıcı ve buyurgan politikadan kaynaklanmaktadır. (Sözcü, 2013) En fazla dile getirilen konu ise Başbakan Tayyip Erdoğan'ın üslubunun sert olması ve son dönemlerde yapılan düzenlemelerle seküler yaşam tarzının tehdit edildiği yönündedir. Bunlardan birinde Atay Gezi Parkı olaylarını "Seküler kültürün çılgınlığı ve kendi yaşam alanlarına müdahale ettiğini düşündükleri dinsel otoriteryanizme karşı çıkması" (Atay, 2013) ifadesiyle tanımlamaktadır. Benzer vurguyu yapanlardan birisi olan Ahmet İnel, protestoların arkasında seküler yaşam tarzına sahip insanların yaşadığı "Haysiyet Ayaklanması" (İnel, 2013) olduğunu belirtir. Erol Göka ise protestoları "laik kimliğin feryadı" (Göka, 2013) ifadesiyle tanımlar. Murat Belge, protesto hareketini, daha doğrusu ona karakterini kazandıran doksan kuşağının oynadığı rolü sonuna kadar onayladığını belirtir. Belge'ye göre Gezi Parkında olan şey; yanlış davranan bir siyasî partiyle, siyasî iktidarla mücadele etmenin yöntemlerinden biridir. (Belge, 2013)

Aynı bakış açısının bir başka tezahürüne göre protestoların görünür amacı gezi parkı olmakla birlikte, eylemcilerden tiyatro sanatçısı Mehmet Ali Alabora'nın twitter hesabından paylaştığı "Mesele sadece Gezi Parkı değil arkadaş. Sen hâlâ anlamadın mı? Haydi gel" (Özdemir, 2013) mesajında olduğu gibi, amaç, esasta Tayyip Erdoğan Başbakanlığındaki AK Parti Hükümetidir ve süreç Erdoğan Hükümetini düşürmeyi hedeflemektedir. Taksim meydanında ve destek amacıyla yapılan diğer eylemlerde "Hükümet İstifa", (Aydınlık, 2013) "Diktatör istifa" (Aydınlık, 2013) ve "Bu daha başlangıç mücadeleye devam" (Sol, 2013) sloganlarının öne çıkması, ayrıca, Erdoğan'ı hedefe koyan küfürlerin oldukça yaygın olması, bu yaklaşımı desteklemektedir. (Yurt, 2013) TV ve gazeteler aracılığıyla yapılan yayınlarda Erdoğan'ın gençliğe teslim olması, (Aydınlık, 2013) diktatörlükten vazgeçmesi (Sol, 2013) işlenmiş ve Gezi Parkı protestoları 'devrimin ayak sesleri' olarak okunmuştur. Halkın

AKP'ye karşı zafer (Sözcü, 2013) kazandığı belirtilmiş ve gösteriler zafer yürüyüşü (Aydınlık, 2013) olarak aktarılmıştır.

Taksim Gezi Parkı protestolarının AK Parti Hükümeti ve AK Parti'ye oy veren muhafazakâr kesimler tarafından değerlendirilme şekli ise protestocuların ikinci yaklaşımında öne çıkarttıkları bakış açısından hareketle şekillenmektedir. Genel kanı, hedefin bir kaos ortamı oluşturarak seçimle gelen iktidarı darbe yoluyla devirmek olduğu yönündedir. Bu yaklaşımı besleyen dinamik ise 1 Haziran sonrasında yapılan protestoların mahiyetidir. 1 Haziran itibariyle olayların seyrinin değiştiği, Gezi Parkı için başlayan gösterilerin AK Parti Hükümetini düşürmeye veya Başbakan Tayyip Erdoğan'ı istifa ettirmeye doğru yöneldiği şeklindedir. Yapılan yürüyüşlerde 'Erdoğan istifa', 'Hükümet İstifa' sloganları atılmakta, iktidara yönelik olabildiğince sert bir üslup kullanılmaktadır. Darbe yoluyla Hükümeti düşürmeyi hedefleyen protestoların provası ise bir süre önce Mi Minör tiyatro oyunuyla aynı gruplar tarafından yapılmıştır. (Yeni Şafak Gazetesi, 2013) Sloganlara yansıyan göstergelerin dışında ülke genelinde daha önceki darbe dönemlerini anımsatacak fiili durumlar da yaşanmaktadır. 27 Mayıs Darbesini hatırlatacak şekilde yüzlerce dezenformasyon haberinin yayılması, gerçek dışı olmasına rağmen onlarca kişinin öldüğünden bahsedilmeye başlanması ve olayın gençliğe mâl edilmesi, gösterilerin amaç değiştirdiğini göstermektedir. (Türkiye, 2013) Gezi Parkı protestolarının 1 Haziran tarihi sonrasında farklı bir niteliğe büründüğüne yönelik yaklaşım güçlüdür. Eylemin ağaç ve çevre sevgisi etrafında örülen niteliğinin farklı etkenlerin devreye girmesiyle 1 Haziran sonrasında yeni hedeflere yöneldiği ve 27 Mayıs darbesini hatırlattığı belirtilmektedir. (Yavuz, 2013)

Bir başka benzerlik de 28 Şubat darbesiyle kurulmuştur. 28 Şubat post modern darbe sürecinde olduğu gibi ülke genelinde özellikle CHP'ye oy veren seçmenler tarafından her akşam belirli bir saatte tencere-tava çalınması ve ışık yakıp söndürerek eylem yapılmasıdır. Bu eylemler hükümet karşıtlığının kitlesel olduğunu göstermeyi amaçlarken aynı zamanda muhafazakâr seçmen üzerinde de psikolojik bir baskı oluşturmayı hedeflemektedir. (Bulut,

2013) Başörtülü kadınlara yönelik şiddet ve taciz girişimleri artmıştır. Beşiktaş-Kabataş Tramvay durağında bekleyen başörtülü bir kadının protestocular tarafından saldırıya uğraması (Çakır, 2013) örneklerden birisidir.

Darbe süreçlerini hatırlatan bir başka görüntü ise normal zamanlarda bir araya gelemeyen grupların AK parti muhalifliği adı altında buluşmasıdır. Taksim Gezi Parkı protestolarının kısa sürede yayılması mevcut AK Parti Hükümetinden memnun olmayan tüm muhalif unsurları bir araya getirerek yeni bir durumun ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Gösterilerden basına yansıyan bir fotoğraf bu açıdan dikkat çekicidir. El ele tutuşan çiftlerden birinin elinde kalpaklı fotoğrafıyla Mustafa Kemal Atatürk flaması, diğerinin elindeyse terör örgütü PKK'yı destekleyen Barış ve Demokrasi Partisi'nin bayrağı yer almaktadır. İki eylemciyi selamlarken bozkurt işaret yapan ülkücü ise fotoğraf karesini tamamlamaktadır. (TRT Haber, 2013) AK Parti Hükümetine farklı gerekçelerle muhalefet eden ve normal zamanda bir arada bulunabilmeleri pek de mümkün olmayan pek çok örgüt ve grup da kendilerini temsil eden flamalar altında Taksim Gezi Parkı'nda bir araya gelmiştir. Bu konu Hükümet tarafından da dile getirilmiş ve Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı, bir özeleştirici duygusuyla, inanılmaz bir şeyi başardıklarını, muhalefetin yıllarca çalışsa da başaramayacağı bir şeyi başardıklarını, belirtmiştir. (İnternethaber, 2013) Normal koşullarda bir araya gelmesi muhtemel olmayan ya da sair zamanlarda çokça kavgaya eden futbol takımlarının taraftar grupları da Gezi Parkı protestolarında birlikte hareket etmiştir. Taksim meydanında düzenlenen pek çok gösteride ve polisle yapılan çatışmalarda taraftar grupları bir arada olmuştur. Protestolara katılan gruplar arasında özellikle Beşiktaş'ın taraftar grubu Çarşı, Fenerbahçe'nin taraftar Grubu 1907 ve Galatasaray'ın taraftar grubu Ultra Aslan isimleri öne çıkmaktadır. (Eğrikar, 2013) Bununla birlikte taraftar gruplarının peyderpey eylemlerden ayrıldığı, ilk açıklamayı yapan grubun da Ultra Aslan olduğu görülmektedir. (Zaman, 2013) Trabzonspor yönetimi de bir açıklama yaparak kendi formalarının bu eylemlere karıştıramaz olduğunu açıklamıştır. (Fanatik, 2013) Kuşkusuz protestolara

yüklenen anlam ve protestoların algılanma şeklinde ortaya çıkan ikircikli yapı, medyanın olayları sunuş biçiminde de ortaya çıkmıştır. Medyanın olayı aktarma biçimi eleştirilmiştir.

3.1. Merkez Medya ve Gezi Parkı Protestoları

Taksim Gezi Parkı protestoları başladığında ve sonrasında medyanın izlediği genel yayın politikası tartışmaların merkezindedir. Genel olarak medyayı ‘destekleyenler ve desteklemeyenler’ şeklinde ikiye ayırmak mümkün olsa da ağırlıklı olarak merkez medyanın ne tür bir yayıncılık yaptığı ön plana çıkmıştır. Merkez medya, hem protestoyu yapanlar ve destekleyenler hem de protestoların ülkeye zarar verdiğini düşünenlerin tepki gösterdiği kurumların başında gelmektedir. Tepkilerin yoğunlaştığı noktada ise merkez medyanın ‘tarafli’ yayın yaptığına yönelik eleştiriler yer almakta ve bir yandan göstericiler, medyayı siyasetin baskısından dolayı haklı davalarına yeterli yer ayırmamakla itham ederken diğer yandan hükümet yetkilileri ve muhafazakâr kesimler merkez medyayı, olayları aktarırken daha da büyütecek şekilde provoke etmekle ve siyasete yön vermeye çalışmakla suçlamıştır. Çalışmanın teorik kısmında yer verildiği şekliyle medya-siyaset ilişkisi burada iki boyutu, hem siyaseti baskı altına almaya çalışan yönü, hem de siyaset tarafından baskı altına alınan yönüyle irdelenmiştir.

3.2. Siyasetin Medya Üzerindeki Etkisi

Taksim Gezi Parkı protestolarının ve polis müdahalesinin yoğunlaştığı 31 Mayıs gecesi ve 1-2 Haziran tarihlerinde Taksim’de ne yaşandığına dair detaylı bir bilgi akışına TV’lerde rastlanmamaktadır. Haber bültenlerinde bile çok sınırlı bir enformasyon aktarımı yapılmaktadır. Öne çıkan yayın organları olarak NTV, HABERTÜRK ve CNN TÜRK ile AK Parti hükümetine yakın bir duruşu benimseyen 24, TVNET, SHABER ve ÜLKE TV gibi yayın organları Taksim’de ne yaşandığına dair doyurucu bilgi vermemektedir. (Güven, 2013) Gezi Parkı protestolarından medya hakkında öne çıkan ilk eleştirel tartışma bu kapsamda ve siyasetin medyayı baskı altına aldığı içeriğiyle yapılmıştır. Medyanın konuya yeterince ilgi göstermemesi protestocular tarafından tepkiyle karşılanmış, eylemleri destekleyen birçok köşe yazarı ve televizyon yorumcusu da

protestocuları desteklemiştir. Medyanın olayı aktarmaması Hükümetin sansürü olarak değerlendirilmektedir. (Yurt, 2013) Ayrıca merkez medya kanallarının, Gezi Parkı protestosu sürerken Başbakan'ın Ankara'da havaalanından kente kadar peş peşe yaptığı dört benzer konuşmayı da canlı olarak verirken aynı sırada Taksim'de toplanan binlerce kişiyi yok saymasının "devlet medya" ilişkilerini yansıttığını vurgulayan Çandar, "Hiçbir demokratik ülkede böyle bir medya olamaz. Böyle bir medyanın olduğu hiçbir ülke 'demokrasi görüntüsü' veremez" demektedir. Çandar, bazı yayınların "28 Şubat'tan da beter kara propaganda merkezi haline getirildiğini" belirtmiştir. (Çandar, 2013) Bununla birlikte merkez medyanın 2 Hazirandan itibaren protestoları yayınlamaya başlamasına rağmen göstericiler uzun süre NTV'yi protesto etmiş, hatta NTV binası önünde yapılan tepki gösterileri kanal tarafından canlı yayınlanmıştır (Milliyet, 2013) Ayrıca Doğuş Grubu'nun sahibi olduğu NTV'nin üst düzey yöneticilerinden bazıları genel yayın politikasının Grup tarafından baskı altına alındığını belirterek istifa etmiştir. Medya-siyaset-sermaye ilişkisinde, siyasetin medyaya baskısı kapsamında okunabilecek istifaların arka planında NTV'nin yayın politikasına patronajın müdahale ettiği gerekçesi yer almaktadır. Patronajın iş ilişkilerinden dolayı AK Parti Hükümeti'nden çekindiği için kamuoyunu tatmin edici bağımsız yayıncılığı yapamadıklarını duyuran bu isimler arasında NTV'nin en üst düzey yöneticileri bulunmaktadır. Doğuş Yayın Gruba CEO'su Cem Aydın, Doğuş Yayın Grubu Dergilerden Sorumlu Genel Müdürü Neyyire Özkan, NTV Tarih Dergisi'nin Genel Yayın Yönetmeni Gürsel Göncü, deneyimli televizyoncular Çiğdem Anad ve Mirgün Cabas bu isimler arasındadır. (Kurehaber, 2013)

Taksim'de olaylar devam ederken CNN TÜRK ekranında penguen belgeseli yayınlanması protestocuların tepkisine neden olmuş, penguen yürüyüşü yapılarak hem bu kanal hem de ana akım medyanın duruşu eleştirilmiştir. Sonraki gösterilerde ise Penguen yürüyüşü medyanın duruşunu eleştirmek için artık sık sık yapılmaktadır. (Habersol, 2013) Benzer bir protesto ATV önünde toplanan göstericiler tarafından yapılmıştır. Gezi Parkı olaylarından

medyaya yönelen eleştirilerden birisi de maymun yürüyüşüdür. Protestocular ana akım medyanın gösterilere gerekli anlamı yüklememesini ve yeterli önemi vermediğini düşünerek medyanın üç maymunu oynadığını belirtmişlerdir. Üç maymun eleştirisi bazen de medya kuruluşları önünde toplanılarak yapılmıştır. (Bilgin, 2013) Haber kanallarının ilk 2 günden sonra protestoları aktarmaya başlamasına rağmen yapılan eleştiriler dozajını artırarak sürmüş ve tepkilerin adresi ise sosyal medya olmuştur. Twitter'da 'Korkak medya' başlığıyla açılan hastag, trendtopic olurken yazılan mesajlarda medyanın çıkar ilişkilerinden dolayı yandaşlığı üzerinde durulmuştur. (internethaber, 2013) Sosyal medya üzerinden organize olan protestocular medyanın bu olaylara karşı kayıtsız kaldığını savunmuş, Taksim'de bazı canlı yayın araçları ateşe verilmiş ve araçların üzerine sloganlar yazılmıştır. (Yeni Şafak, 2013)

Burada aktarılan örneklere ek olarak pek çok örnek daha verilebilir. Gezi Parkı eylemleri gerek ülke çapında gerekse küresel ölçekte geniş bir yer edindiği için tüm örnekleri burada aktarmak mümkün değildir. Bu yüzden olayı özetleyebilecek şekilde önem değeri yüksek tepkilerden hareket edilmektedir. Bu tepkilerin özünde ise protestoların ilk günlerinde merkez medyanın çekimser tavrına yönelen tepki bulunur. Medyanın siyasetin etkisinde kalarak, hükümetin baskısından 'medyaya siyasi' müdahale olduğuna inanılarak (biraz da atmosferin ürettiği özgüven patlamasıyla dışarı vuran yakıp yıkmalarla) gerçekleşir. Ana akım medyaya ve genel olarak protesto gösterilerini detaylı bir şekilde aktarmayan yayın organlarına yönelen tepki, gazeteciliğin temel işlevi olan toplumu bilgilendirmek, ne olup bittiğinden haberdar etmek gibi görevlerin yapılmamasına gösterilen bir tepki olarak da okunabilir. Bir başka eleştiri de merkez medya patronlarının yayıncılık dışı işlerle uğraştığı için hükümetle, AK Parti'yle ve tabii herkesten önce Başbakan Erdoğan'la arayı iyi tutma, hiç olmazsa amiyane tabirle 'papaz olmama' kaygısından sıyrılmadıkları için yayın yapamadıkları (Güven, 2013) şeklindedir. Bununla birlikte eleştiriler sonucunda başta CNN TÜRK ve NTV gibi haber kanalları olmak üzere medyanın genelinde yayınların başladığı görülmüştür. 2 Haziran

tarihinden itibaren Taksim meydanından ve Ankara'dan yapılan canlı yayınlarla protestolar aktarılmıştır.

3.3. Medyanın Siyaset Üzerindeki Etkisi

Taksim Gezi Parkı protestolarının yoğunlaştığı 31 Mayıs ve 1 Haziran tarihlerinde çekimsiz bir yaygın politikası izleyerek olaylara yeterli ilgi göstermeyen merkez medya, göstericilerden gelen sert tepki sonrasında gerekli yayınlarına başlamıştır. Protestolar başladığında penguen belgeseli yayınlayan CNN TÜRK'ün olayları aktarma şekli, medyaya yöneltilen eleştirilerin diğer kısmına örnek oluşturmaktadır. CNNTÜRK ekranlarında Ahmet Hakan Coşkun'un yönettiği Tarafsız Bölge programına bağlanan muhabir, Ankara'daki eylemleri aktarırken abartılı bir üslup kullanmaktadır. "Ankara'nın olduğundan daha karışık olduğunu, polisin göstericilere çok sert müdahale ettiğini, ekrandaki görüntülere yansıdığını" belirtmektedir. Fakat stüdyodaki konuklar ve sunucu kendilerinin ekranda böyle bir şey görmediklerini bunu biraz açmasını istediklerinde muhabir bir süre şaşkınlık yaşar ve sessizlik oluşur. Sonrasında da aslında polisin biraz önce sert müdahalede bulunduğunu belirtir. Aynı muhabir başka bir canlı bağlantıda "polis aracı üzerimize geliyor, biz de şiddetten nasibimizi alıyoruz" ifadesini kullanır. Halbuki araç kendi yoluna gitmektedir. (CNN TÜRK, 2013) CNN TÜRK'ten Saynur Tezel'in hazırladığı 'Günlük' programında Gezi Parkı ile ilgili gelişmeler aktarılırken Başbakan Erdoğan'ın canlı yayında açıklama yaptığı anons edilerek Erdoğan'ın bir konuşması ekrana getirilmiştir. Ancak canlı olarak yayınlandığı duyurulan konuşma Başbakan'ın önceki hafta yaptığı ve içeriği, park eylemcilerince sert bulunan, eylemcilerin daha da provoke olmasına katkı sunabilecek olan eski bir konuşmadır. "Başbakan Erdoğan şu an Afrika'da bir açıklama yapıyor" denilerek ekrana getirilen eski konuşma için sonrasında düzeltme anonsu yapılmamıştır. (Dunyabulteni, 2013)

Merkez medyanın Taksim Gezi Parkı olaylarını haberleştirme politikasını eleştiren Sedat Laçiner, habercilik yerine başka bir amaca hizmet edildiğini belirtir. Olayların habere dönüştürülme sırasında öne çıkan anormal noktalardan birisi medyanın şiddet

yanlılarını masum gösterirken, güvenlik güçlerini anarşist gösterme çabasıdır. Bazı gazetelerin internet siteleri adeta 'gerilla' gibi gazetecilik yapmakta, halkı galeyana getirecek gerçek dışı haberlere yer vermekten çekinmemektedir. Örneğin Milliyet gazetesinin internet sitesi olayları bu bakış açısıyla okumakta ve habere dönüştürmektedir. Site adeta bir gösterici gibi hareket etmekte, sadece polise taş atmadığı kalmaktadır. Aynı gazetenin 4 Haziran Salı akşamı saatlerce ekranda tuttuğu haberin başlığındaki "Polis, 50 bin kişiyi dağıttı" ifadesi Laçiner'e göre gerçeği yansıtmamakta ve en fazla 5 Bin kişinin orada olabileceği belirtilmektedir. Bu haberi destekleyecek şekilde siteye konulan başka bir haberin başlığı ise "Taksim Alev Alev. Türkiye Şokta" şeklindedir. Laçiner'in eleştirisinde Hürriyet Gazetesi'nin de devam eden olaylara provoke edici şekilde yaklaştığı belirtilmektedir. Polisin üzerine molotof atarak herkesin hayatını tehlikeye atan SDP'li göstericinin, (gerçeğe aykırı olarak) Hürriyet Gazetesi sitesi tarafından 'polis provokasyonu' olarak aktarılması Laçiner tarafından toplumu tahrik etmeye yönelik bir içerik (Laçiner, 2013) şeklinde değerlendirilmektedir. Taraf Gazetesi'nin yayınlarında ise Başbakan Erdoğan, ülkeyi geren tek adam olarak sunulmaktadır. (Taraf, 2013) Hürriyet Gazetesi internet sitesinin olayları haberleştirmesinde öne çıkan benzer haberlerden de bahsedilebilir. Bunlardan birinde gazete kitleleri Taksim'e yönlendirecek şekilde "iş çıkışı Taksim'e" spotunu sürekli sitenin üst kısmında tutarak, protestoların sürmesine yönelik teşvik edici bir dil kullanmaktadır. Gazetede manşet aynı ifadeyi kullanırken spot cümlelerde "Mesai bitiminde işyerlerinden, zil çalınca okullarından çıkan binlerce kişi tüm yurttaki meydanları doldurup Gezi parkı protestolarına destek verdi" ifadesi yer almaktadır. (Hürriyet Gazetesi, 2013)

Bir başka örnekte ise Hürriyet Gazetesi, CNN International'da Christiane Amanpour'un programında canlı yayına çıkan Başbakanlık Müsteşarı İbrahim Kalın'ın programdan ayrılmasını kendi yorumuna göre aktarmaktadır. Taksim Eylemlerini taraflı bir dille Türkiye'de otoriter bir yönetime karşı başkaldıran direnişçilerin eylemi olarak gösteren CNN'in sunucusuna Kalın; "DHKP-C,

ABD Büyükelçiliğine saldırınca terörist, Türk polisine saldırınca özgürlükçü demokrat mı oluyor” sorusunu yöneltince CNN sunucusunun Kalın’ı yayından çıkartması, Hürriyet tarafından farklı bir boyutuyla habere dönüştürülmüştür. Kalın’ın ifadelerini görmezden gelerek atlayan Hürriyet Gazetesi haberi; “Amanpour, AK Partili Kalın’ı yayından çıkardı” (Çaikligil, 2013) şeklinde aktararak, haberi görmek istediği açıdan görmüştür. Ayrıca haber bültenlerinde; önüne geleni yakıp yıkan, işyerlerini yerle bir eden, sokaktan geçen insanlara saldıran göstericiler ne kadar insancıl olduklarından hareketle (Kitap okuma, ağaç sevgisi, çöp toplama vb. ritüellerle) melekleştirilerek sunulmaktadır. (Hürriyet, Okumuş Çocuklar, 2013) Göstericiler sadece bir yönüyle aktarılarak muzip çocuklar şeklinde sunulmaktadır. (Cumhuriyet, 2013)

Göstericilerin yakıp yıktığı ve yerle bir ettiği hayatlar üzerinde ise genellikle hiç durulmamaktadır. Gezi Parkı protestoları başladığında olayı haberleştirmede için eleştirilen ana akım medyanın, yayın yapmaya başladıktan sonra kullandığı haber dilinin bu şekilde özellikler taşıması, benzer eleştirilerin bu kez farklı kesimlerden gelmesine neden olmuştur. Bu eleştirilerde ana akım medya, mevcut hükümeti darbe yoluyla görevden uzaklaştırmaya yönelecek bir darbe girişimine zemin hazırlamak için protestoları ajite etmekle ve taraflı yayın yapmakla itham edilmektedir. (Gök, 2013) Merkez medya darbeyi davet etmektedir. (Tuna, 2013) Başka bir yorumda Hürriyet ve Radikal gazetesinin genel yayın politikası, Gezi Parkı protestolarını manipüle ederek, çiçek çocuklar, okuyan çocuklar, apolitik y kuşağı gibi kavramlarla romantikleştirerek aktarması; Hükümet karşıtı darbeci bir kimliğin örtülmeye çalışılması (Selvi, 2013) bağlamında eleştirilmiştir. Merkez medyaya yönelen eleştirilerin temelinde, medyanın provokasyon içeren ve protestoları teşvik eden yayınlarıyla sokakları sıcak tutma amacıyla olduğu, bu vesileyle siyaseti ve hükümeti etki altına aldığı şeklindedir. Medya organlarının yayın politikasındaki içeriğe yönelik eleştirilerden bir kısmı ise davaya dönüşmüştür. Gezi Parkı protestolarından yaklaşık 3 ay sonra bazı yayın organları hakkında, yayınlarının içeriğinden dolayı suç duyurusunda bulunulmuştur. Suç duyurusunda bulu-

nan avukatlar; aralarında Hürriyet, Taraf, Sözcü, Aydınlık, Cumhuriyet, Yurt, Özgür Gündem, Evrensel, Birgün ve Sol gibi gazeteler ile hurriyet.com.tr, taraf.com.tr, milliyet.com.tr, odatv.com ve sol.org.tr, aydinlikgazete.com, özgür-gundem.com, yurtgazetesi.com.tr, taraf.com.tr, evrensel.net, birgun.net, sozcu.com.tr ve cumhuriyet.com.tr gibi sitelerin darbeye zemin hazırlayacak şekilde, şartları olgunlaştırma amacıyla yayın yaptığını iddia etmiştir. (Medyagündem, 2013). Bu çalışmaya son hali verildiğinde dava süreci devam etmektedir.

Sonuç

Türkiye'nin modernleşme tarihinde Basın'ın rolü yadsınamaz bir gerçektir. Tanzimat'la başlayan süreçte basın toplumdaki kültürel değişimi tetikleyen ve buna öncülük eden bir işlev görmüştür. Devlet, ilk gazeteyi yayınlamaya, gazete üzerinden yeni döneme uyum sürecini başlatmıştır. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin Batı karşısında pek çok alanda geri kalmasına çare arayan aydınlar da gazete aracılığıyla görüşlerini dile getirerek devlete karşı muhalif bir dil geliştirmiş ve hükümetlere yol haritası çizme çabasında olmuştur. Türkiye'de medyanın bugünkü karakterini belirleyen ilkeler, basına yüklenen anlam ve basının kendini sorumlu gördüğü misyon bu kapsamda gelişerek bugünlere ulaşmıştır. Bir yönüyle basın, iktidarlar için kontrol edilmesi ve gücünden faydalanılması gereken bir aygıt olmuştur. Diğer yönüyle de basın, iktidarları değişime zorlayan ve bazen de iktidarlara yön veren bir güç merkezi olarak öne çıkmıştır. Medya ve siyaset arasında, karşılıklı bağımlılık ilişkisi bir şekilde gerçekliğini korurken şartlara göre ikisinden birisi baskın olabilmektedir. Medya-siyaset ilişkisinde hangi yapının diğeri üzerinde daha belirleyici olduğu ise siyasal sistemle doğrudan ilişkilidir. Otoriter yönetime sahip ülkelerde medya, siyaset kurumunun bir uzantısı olarak işlev görür. Gerek eğitici, öğretici bir aygıt olarak gerekse farklı amaçlar uğruna girişilen mücadelelerde propaganda aygıtı konumundadır.

Medya-siyaset ilişkisini belirleyen faktörlerden birisi de sermaye olgusudur. Büyük sermayenin Holdingleri aracılığıyla medya-

ya girişinden sonra gazete ve televizyonlar sadece siyaset kurumunun değil aynı zamanda sermaye merkezlerinin de etki alanına girmiştir. Büyük sermaye, gerek hükümetlere baskı yapabilmek için gerekse iş alanındaki rakiplerine gözdağı verebilmek için medyayı bir silah olarak kullanabilmektedir. Siyaset kurumunun doğrudan baskısına gerek kalmadan kendi kurumlarında çalışan gazetecilerin işine son verebilmektedir. Maurice Duverger'in "çoğulcu bir rejimde, iletişim araçları devlet karşısında özgürdür, ama para karşısında özgür değildir" (Özerkan ve İnceoğlu, 1997: 84) yaklaşımı sermayenin elde ettiği konumu en şekilde açıklamaktadır. Gazete ve televizyonlarda yer alan haber içeriklerinin büyük kısmı da böylesi bir perspektifle hazırlanmakta; gerçekte büyük sermayenin çıkarına olan şeyler, halkın çıkarı kamuflajıyla örtülerek sunulmaktadır.

Türkiye, çalışmada da görüldüğü gibi medya-siyaset ilişkisinin çeşitli düzlemlerde görünür olduğu bir ülkedir. Sermaye faktörüyle birlikte, medya-siyaset ilişkisi en görünür çatışmalarını bu alan üzerinden yapmaktadır. Burada medya-siyaset ilişkisi bağlamında ele alınan Taksim Gezi Parkı protestoları ise medya-siyaset ilişkisini iki boyutuyla ortaya koymaktadır. 'Medyanın kendi çıkarları ve kaygıları gereği siyaseti yönlendirme çabasında olduğu' ve 'siyasetin medyayı denetim altında tutma isteği taşıdığı' doğrulanmaktadır. Gezi Parkı protestoları iki yaklaşımın geçerliliğini ispatlayan örnekliği sunmaktadır. Sonuçta çift taraflı bir düzlemin varlığını koruduğu görülmektedir. Bir diğer faktör olarak ise büyük sermayenin medya üzerindeki etkisinin oldukça belirgin olduğu noktasında ortaya çıkmaktadır. Medyanın toplum adına gerçekleştirmesi gereken denetleme işlevinin, büyük ölçüde sermaye sahibi patronların etkisiyle, tam olarak yapılamadığı, baskı ister siyaset kurumundan gelsin isterse medya yöneticilerinden gelsin, son kertede medyanın belirli bir tarafa kanalize olmak zorunda kaldığı görülmektedir. Medya, gerçekte olması gerektiği düzlemde duramadığı için iki durumda da prestij kaybına uğramaktadır. Taksim Gezi Parkı olayları son kertede protestocular ve siyasetçiler dışarda tutularak ele alınırsa büyük ölçüde medyanın prestij ve inandırıcılık kaybı yaşayarak sonuçlanan bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Kaynaklar

Kitaplar

- Alemdar, K. (1999). Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar. İstanbul: Afa Yayınları.
- Anderson, B. (1991). Imagined Communities: Reflection on the Origin and Spread of Nationalism. Londra: Verso.
- Aydın, M. (2002). Kitap. İstanbul: Açılım Yayınları.
- Chomsky N. ve Herman, E.S. (1999) Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir, İstanbul: Minerva Yayınları.
- Çamdereli, M. (2013). İletişime Giriş. İstanbul: Dem Yayınları.
- Çavdar, T. (2007). İz Bırakan Gazeteler ve Gazeteciler. Ankara: İmge Kitabevi.
- Fagen, R. (1966). Communication and Politics. Boston: Little, Brown and Co.
- Heywood, A. (2006). Siyaset. İstanbul: Liberte Yayınları.
- Işık, M. (2002). Kitle İletişim Sistemleri. Konya: Eğitim Kitabevi.
- İrvan, S. (1997). Medya - Kültür - Siyaset. İstanbul: Ark Yayınları.
- Kaplan, Y. (1991) Enformasyon Devrimi Efsanesi, Kayseri: Rey Yayınları.
- Karagöl, E. T. (2013). AK Parti Dönemi Türkiye Ekonomisi. Ankara: SETA.
- Kaya, R. (2009). İktidar Yumağı Medya - Sermaye - Devlet. R. Kaya içinde, İktidar Yumağı Medya - Sermaye - Devlet. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keane, J. (1993). Medya ve Demokrasi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları .
- Kejanhoğlu, B. (2004). Türkiye’de Medyanın Dönüşümü. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kızıldaş, E. (2011). Babıali'den Plazalara Medyada Değişen İlişkiler. E. Kızıldaş içinde, Babıali'den Bağcılara Küreselden Yerele (s. 210-214). İstanbul: Bağcılar Belediyesi.
- Lazar, J. (2001) İletişim Bilimi, Ankara: Vadi Yayınları.
- Mills, W. (1974) İktidar Seçkinler, İstanbul: Bilgi Yayınevi

- Oskay, Ü. (1997). İletişimin ABC'si. İstanbul: Der Yayınları.
- Oskay, Ü. (2000). Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri. İstanbul: Der Yayınları.
- Özer, Ö. (2013). Medya Siyaset Kültür. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özerkan, Ş. – İnceoğlu, Y. (1997). İletişimde Etkileme Süreci. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Perin, C. (1974). Tarih Boyunca Düşünce ve Basın Özgürlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Terkan, B. (2005). Gündem Belirleme Medya ve Siyasal Gündem Üzerine Bir Çalışma. Konya: Tablet Basım Yayın.
- Thompson, J. B. (2008). Medya ve Modernite. Ç. Ö. John B. Thompson içinde, Medya ve Modernite (s. 102). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Tüfekçioğlu, H. (1997). İletişim Sosyolojisine Başlangıç. İstanbul: Der Yayınları.
- Türköne, M. (2007). Siyaset . İstanbul: Liberte.

Dergiler

- Koloğlu, O. (1999). Medya-Devlet Sermaye. Birikim Dergisi, s:69-76
- NTV Tarih Dergisi, (2010) Kapak Dosyası: Basına Baskı Geleneği, Kılıç Hep Kalem Kesti, Sayı: 15, s: 32-42.
- Özgen, M. (2005) Osmanlıdan Günümüze Yazılı Basın ve Siyaset İlişkisi, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 23, S: 13-23.
- Özsoy, O. (2005) Kamuoyunun Medya Aracılığıyla Kontrolü Çerçevesinde 19. Yüzyılda Medya Siyaset İlişkilerine Bakış, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. Sayı: 23, S: 53-62.

Tezler

- Tüfekçioğlu, H. (1993), Sosyolojik Açıdan Gazete ve Osmanlı Gazeteciliğinin Temellendirilmesi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi .

Sürelı Yayınlar

- Aydınlık, s. 1. (2013, Haziran 2).
- Aydınlık, s. 1. (2013, Haziran 4).

- Aydınlık, s. 1.(2013, Haziran 9).
- Aydınlık. (2013, Haziran 17).
- Belge, M. (2013, Temmuz 9). Darbe. Taraf.
- Cumhuriyet Gazetesi, s. 1. (2013, haziran 11). Yaratıcı, muzip isyan çocukları.
- Çakır, E. (2013, Haziran 13). Başbakan Erdoğan'ın 'Yerlerde sürüklediler' dediği anne Star'a konuştu. Star Gazetesi.
- Çandar, C. (2013, Temmuz 7). Mısır'ın darbesi, Türkiye'nin demokrasi açığı... Radikal Gazetesi.
- Gezi Parkı sürecinin haklılığı kanıtlanmıştır . (2013, Temmuz 3). Radikal Gazetesi.
- Göka, E. (2013, Haziran 3). Laik Kimliğin Feryadı. Radikal Gazetesi.
- Görmüş, A. (2012, Mart 6). Medya Bu 28 Şubat'ta Neden Coştı? Taraf Gazetesi.
- Güzel, H. C. (2012, 9 30). AK Parti'nin 10 Yılı Çok Başarılıdır. Sabah Gazetesi.
- Habertürk Gazetesi. (2013, Haziran 2). Başbakan Konuştu Taksim Açıldı.
- Habertürk. (2013, Haziran 12). Taksim Ayrı, Gezi Ayrı.
- Habertürk. (2013, Haziran 15). Başbakan Rahat Uyumamızı İstedi. Hürriyet Gazetesi. s. 1.(2013, Haziran 4).
- Hürriyet Gazetesi. (2013, Haziran 14). Okumuş Çocuklar. Hürriyet gazetesi, s. 1.
- Hürriyet Gazetesi. (2013, Haziran 24). Spiegel Kapağında Türkçe 'Boyun Eğme'.
- İnsel, A. (2013, Haziran 4). Haysiyet ayaklanması . Radikal Gazetesi.
- Laçiner, S. (2013, Haziran 15). Göstericiler, Yasalar Ve Medya. Star Gazetesi.
- Barlas, M. (2013, Eylül 6) “Galiba Şimdi de Türk Basınının Geçiş Dönemi Yaşanıyor”, Sabah Gazetesi.
- Milat Gazetesi, s. 1 (2013, Haziran 2).
- Özdemir, C. (2013, Haziran 18). Arkadaş suçun çok büyük, sen hâlâ anlamadın mı? . Radikal Gazetesi.

- Radikal Gazetesi. (2013, Haziran 24). The Economist: Türkiye'de zombi demokrasisi var.
- Radikal Gazetesi. (2013, Haziran 7). Economist'ten Başbakan'a "Sultan" kapağı.
- Çakır, R. (2013, Eylül 5) "Medyanın iktidarı, iktidarın medyası" Vatan Gazetesi.
- Selvi, A. (2013, Temmuz 9). Mısır'da 'intifada'ya selâm. Yeni Şafak Gazetesi.
- Simavi, E. (1988, Nisan 19). Basın birinci kuvvettir. Hürriyet Gazetesi.
- Sol Gazetesi. s. 1. (2013, Haziran 3).
- Sol Gazetesi. s. 1. (2013, Haziran 4).
- Sol Gazetesi. s. 1. (2013, Haziran 15).
- Sönmez, M. (2012., Mart 5). Haydi Bununla da Hesaplaş Ertuğrul Özkök . Cumhuriyet Gazetesi.
- Sözcü Gazetesi. s. 1. (2013, Haziran 2).
- Star Gazetesi. (2013, Haziran 3). Enkaz kaldı. Star, s. 1.
- Taraf Gazetesi. (2013, Haziran 4). Bir kişinin kaptısı. Taraf.
- Tuna, S. (2013, Haziran 22). Hürriyet gazetesi Türk polisine neden düşman oldu? . Yeni Şafak Gazetesi.
- Türkiye Gazetesi. (2013, Haziran 4).
- Türkiye Gazetesi. (2013, Haziran 11). s. Hedef İkinci 27 Mayıs.
- Türkiye Gazetesi. (2013, Haziran 16). s. İhanetin Bedeli 50 Milyar Dolar.
- Vatan Gazetesi. (2013, Haziran 15). Mesajı aldım işte cevabım.
- Yanatma, S. (2013, Haziran 6). Topçu Kışlası projesi iptal edilsin . Zaman Gazetesi.
- Yavuz, H. (2013, Haziran 3). Benzer Eylemleri 1960'ta Gördüm. Milliyet Gazetesi.
- Yeni Şafak Gazetesi. s. 1. (2013, Haziran 2).
- Yeni Şafak Gazetesi s. 1. (2013, Haziran 10).
- YeniŞafak Gazetesi. (2007, Ağustos 28). Abdullah Gül, 339 oyla Cumhurbaşkanı seçildi.

Yurt Gazetesi. s. 1. (2013, Haziran 3).

Zaman Gazetesi. (2013, Haziran 16). 19. Gününde müdahale.

Elektronik Kaynaklar

AK Parti. (2011, Haziran 12). Temmuz 16, 2013 tarihinde www.akparti.org.tr: http://www.akparti.org.tr/site/haberler/turkiye-secimini-yapti/8504 adresinden alındı.

Atay, T. (2013, Ağustos 1). BBC TÜRKÇE. Ağustos 10, 2013 tarihinde İktidar için takıntı ve 'kaçış': Gezi: http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/08/130801_gezi_tayfun_at_ay.shtml adresinden alındı.

Bianet. (2013, Temmuz 11). Temmuz 20, 2013 tarihinde <http://www.bianet.org/bianet/print/148411-iktidar-polis-ve-yargi-hukuka-uygun-davranmali> adresinden alındı.

Bilgin, E. (2013, Haziran 6). radikal.com.tr. Haziran 29, 2013 tarihinde radikal: <http://blog.radikal.com.tr/Sayfa/uc-maymun-24392> adresinden alındı.

Bulut, Y. (2013, Haziran 6). www.t24.com.tr. Temmuz 2, 2013 tarihinde Gezi Parkı protestosu darbe girişimidir: <http://t24.com.tr/haber/yigit-bulut-gezi-parki-protestosu-darbe-girisimidir/231449> adresinden alındı.

CNN TÜRK. (2013, Haziran 3).

CNN. (2013, Haziran 12-13). Taksim Protestoları. İstanbul, Beyoğlu, Türkiye.

Çaikligil, R. (2013, Haziran 12). Hürriyet. Haziran 30, 2013 tarihinde Hürriyet:

http://www.hurriyet.com.tr/planet/23485992.asp?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter adresinden alındı.

Dünyabülteni, (2013, Haziran 5). Haziran 30, 2013 tarihinde <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=262575> adresinden alındı.

Eğrikar, Ö. (2013, Haziran 9). Hürriyet. Haziran 27, 2013 tarihinde Taksim Tek Renk: <http://www.hurriyet.com.tr/gezihaberleri/23466331.asp> adresinden alındı.

Fanatik. (2013, Haziran 9). Fanatik. Haziran 27, 2013 tarihinde Trabzons-

- por'dan Gezi Parkı açıklaması: Trabzonspor yönetimi de bir açıklama yaparak kendi formalarının bu eylemlere karıştırılmaz olduğunu açıklamıştır. adresinden alındı.
- Gazete5. (2013, Haziran 13). www.gazete5.com. Temmuz 3, 2013 tarihinde www.gazete5.com: <http://www.gazete5.com/haber/italyan-vekillerden-kirmizili-destek-338220> adresinden alındı.
- Gök, H. (2013, Haziran 17). Haber10. Temmuz 1, 2013 tarihinde Haber10: <http://www.haber10.com/makale/32080/#.Uc9cOKNrPMw> adresinden alındı.
- Güven, E. (2013, Temmuz 7). 'Medya, başbakanla 'papaz olmama' kaygısından sıyrılmıyor'. Temmuz 20, 2013 tarihinde t24: <http://t24.com.tr/haber/medya-basbakanla-papaz-olmama-kaygisindan-siyrilamiyor/233935> adresinden alındı.
- Habersol. (2013, Haziran 7). habersol. Haziran 28, 2013 tarihinde Penguen-ci CNN Türk akıllanmamış: Gezi parkı belgeseline sansür!: <http://haber.sol.org.tr/medya/penguenci-cnn-turk-akillanmamis-gezi-parki-belgeseline-sansur-haberi-74400> adresinden alındı.
- İnceoğlu, Y. (2012 , Haziran 5). www.gazeteciler.com. Ocak 15, 2013 tarihinde Medya Etiği Panelinde Hürriyet Topa Tutuldu: <http://www.gazeteciler.com/medya-etigi-panelinde-hurriyet-topa-tutuldu-0-22856p.html>. adresinden alındı.
- İnternethaber, (2013, Haziran 1). Temmuz 1, 2013 tarihinde <http://www.internethaber.com/medyaya-tepki-cig-gibi-buyuyor-542004h.htm> adresinden alındı.
- İnternethaber. (2013, Haziran 3). www.internethaber.com.tr. Haziran 26, 2013 tarihinde www.internethaber.com.tr: <http://www.internethaber.com/nabi-avcidan-muthis-ozelestiri-542704h.htm> adresinden alındı.
- Kurehaber. (2013, Temmuz 4). Temmuz 14, 2013 tarihinde <http://www.kurehaber.com/haber/ntvde-gezi-depremi-suruyor-9870.html> adresinden alındı.
- Medyatava, (2013, Mayıs 31). Haziran 10, 2013 tarihinde <http://www.medyatava.com/haber/dunyanin-gozu-de-gezi-parki-na>

cevrildi_90611 adresinden alındı.

Medyagündem, (2013, 21 Eylül)

www.medyagundem.com.tr. <http://www.medyagundem.com/iste-odarbeci-gazete-ve-internet-siteleri/>.

Milliyet. (2013, Haziran 3). www.Milliyet.com.tr. Haziran 29, 2013 tarihinde NTV binası önünde protesto: <http://gundem.milliyet.com.tr/ntv-binasi-onunde-protesto/gundem/detay/1717999/default.htm> adresinden alındı.

Özkan, A. (2008). "Küreselleşme Sürecinde Medya Ve Siyaset: "Medya Gücü" mü, "Gücün Medyası" mı?". TASAM, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/777/kuresellesme_surecinde_medya_ve_siyaset_medya_gucumu_gucun_medyasimi. adresinden alındı.

Rotahaber. (2013, Haziran 17). rotahaber. Haziran 29, 2013 tarihinde CNN, Kazlıçeşme mitingini Hükümet karşıtı gösteri diye verdi: http://haber.rotahaber.com/cnn-kazlicesme-mitingini-hukümet-karsiti-gosteri-diye-verdi_376919.html adresinden alındı.

T24. (2013, Haziran 23). www.t24.com.tr. Haziran 30, 2013 tarihinde Gökçek'ten BBC'den

Selin Girit'e 'vatan haini' ve 'İngiliz ajanı' suçlaması: <http://t24.com.tr/haber/gokcekten-bbc-muhabiri-selin-girite-vatan-haini-ve-ingiliz-ajani-suclaması/232589> adresinden alındı.

TRT Haber. (2013, Haziran 12). Haziran 26, 2013 tarihinde TRT Haber: <http://www.trthaber.com/haber/gundem/taksim-meydanında-cekilen-iliginc-kare-89163.html> adresinden alındı.

Wikipedia. (2013, Haziran 19). www.Wikipedia.com. Temmuz 3, 2013 tarihinde Wikipedi-
dia:http://tr.wikipedia.org/wiki/2013_Taksim_Gezi_Park%C4%B1_protostolar%C4%B1 adresinden alındı.

Youtube. (2013, Haziran 7). www.youtube.com. Temmuz 5, 2013 tarihinde <http://www.youtube.com/watch?v=JeqWozUomUE> adresinden alındı.

Yurttaş Kane, (1941) Yönetmen: Orson Welles, ABD.

Zaman. (2013, Haziran 9). Haziran 26, 2013 tarihinde
http://www.zaman.com.tr/spor_ultraslandan-gezi-parki-aciklamasi-olaylar-siyasi-eyleme-donustu_2098742.html adresinden alındı.